

Początek i koniec II wojny światowej

Lekcja
45 minut

Lekcja
materiał

Fragmenty
wspomnień

Data i
wydarzenie

Białoruś 22 czerwca 1941
Najazd wojsk niemieckich na Związek
Radziecki – początek wojny niemiecko-
radzieckiej lub „Wielkiej Wojny Ojczyźnianej”

Świadek

Władimir Rubeżyn
urodzony 5 czerwca 1929 r. w Homlu.
Zmarł w 2016 r.

Fragment do wykorzystania w klasie:

*“Wolik, synku mój. Dziś rano poszłam do obozu pionierów,
ale Ciebie tam nie było. Czekaaliśmy na Ciebie cały dzień.
Wyjeżdżamy z Marikiem. Nie wiemy nawet dokąd. Idź do cioci
Nataszy. To dobra kobieta i Ci pomoże. Mam nadzieję, że wojna się
niedługo skończy i się zobaczymy.
Kocham Cię, całuję, Mama”.*

Około miesiąc mieszkał sam w swym mieszkaniu. Pewnego dnia w drodze do domu z rynku Komarowskiego, gdzie wymienił trochę ubrań na chleb, spotkał kobietę, którą mama nazwała „ciocią Nataszą” i „dobrą kobietą”. Przyszła do jego mieszkania z milicjantem. Wołodia nigdy nie wrócił do domu.

Władimir Rubeżyn (1929-2016), Białoruś

Data i
wydarzenie

Belarus 2 czerwca 1941
Najazd wojsk niemieckich na Związek
Radziecki – początek wojny niemiecko-
radzieckiej lub „Wielkiej Wojny Ojczyźnianej”

Świadek

Maja Izaakowna Krapina (z domu Lewina)
urodzona 20 grudnia 1935 r. w Mińsku. Jej
wspomnienia umieszczono w książce pt.
Trzykrotnie urodzona [Трижды рожденная]
(2008). Zmarła w roku 2018.

Nagle nasz dom stał się dość cichy. Wieczorem dorośli zebrali się i rozmawiali o czymś ściszonymi głosami. Mieli poważne twarze i wyglądali na strapionych. Co jakiś czas mogliśmy dosłyszeć słowo „wojna” (...).

Sąsiedzi zaczęli wyjeżdżać z miasta. Szykowaliśmy się i my. Tata posadził nas na wóz i dołączyliśmy do masy uciekinierów (...). Mamie było najciężej, niosła roczną Lubę. Wkrótce dotarliśmy do Śmiłowicz, rodzinnej miejscowości mamy. Nad głowami latały nam niemieckie samoloty. Słyszeliśmy wybuchające bomby, łomot pocisków. Wyprowadzały nas samochody i wozy. Nie byłam bardzo głodna, za to spragniona. Stało się jasne, że daleko nie dotrzemy. Wróciliśmy do Mińska. Miasto zmieniło się nie do poznania: osnute dymem, ogarnięte paniką. Ludzie rabowali magazyny, sklepy, wystawy....

Maja Izaakowna Krapina (1935-2018), Białoruś

Data i
wydarzenie

Niemcy Maj 1945 **Koniec wojny**

Świadek

Hermann Lohmann (ur. 1925)
Z Deutsch Evern (Dolna Saksonia) był w latach 1944-1945 żołnierzem w Prusach Wschodnich.

Pod koniec dnia, wieczorem, rosyjscy żołnierze nagle rzucili się na nas. Krzyczeli coś. Nie rozumieliśmy, czego od nas chcą, skoro wszystkim nam kazano „wracać do domu, do mamusi”. Sytuacja szybko stała się poważna. Rosjanie bili nas po plecach kolbami karabinów i wrzeszczeli: „Dawaj! Dawaj!” Zapędzili nas na duże pole, gdzie były dziesiątki innych. Początkowo myślałem, że byli to zwolnieni jeńcy. Pojąłem jednak, że siedziało tam ponad tysiąc spędzonych niemieckich żołnierzy. Byliśmy jeńcami Rosjan.

Hermann Lohmann (ur. 1925)

Data i
wydarzenie

Niemcy 22 czerwca 1941 **Najazd wojsk niemieckich na Związek** **Radziecki – początek wojny niemiecko-** **radzieckiej lub „Wielkiej Wojny Narodowej”**

Świadek

Günther Roos
(ur. 1924 w Brühl, w Nadrenii-Palatynacie)
Podziwiał Adolfa Hitlera i walczył w II wojnie światowej z zapalem jako żołnierz Wehrmachtu.

Dzisiaj matka zbudziła mnie, przynosząc straszne wieści. Początkowo myślałem, że to głupi żart albo sztuczka, by zmusić mnie do wstania. Ale to była prawda! Wojna! Wojna z Rosją!!! Wieść była tak niespodziewana i tak straszna, że najpierw zabrakło mi tchu. Teraz, wieczorem, dalej nie mogę w nią uwierzyć. Nigdy, nigdy nie uwierzyłbym, że Rosja będzie z nami walczyć (...). A Gustav jest w samym środku tego. Jeśli coś mu się stanie, Matka odejdzie od zmysłów. Oby, oby nic mu się nie stało. Panie Boże, chroń mojego brata! (...) Gdy się myśli o tym w ten sposób, jest to paradoks. Staraliśmy się cieszyć (choć ja nie potrafiłem szczerze, bo wciąż myślałem o Gustavie). Matka wróciła od swych kuzynów z Kolonii dopiero o 23.30. W nocy był alarm lotniczy (...).

Günther Roos (ur. 1924)

Data i
wydarzenie

Polska 27 września 1939
Bombardowanie Warszawy przez
niemieckie samoloty

Świadek

Janusz Tarnowski 6 klasa)
(napisane 17 czerwca 1946)

Gdy się zaczęła wojna, nad Warszawę nadleciały samoloty niemieckie i bombardowały ją. Bombardowanie trwało przez trzy lub pięć godzin. Wtenczas ja siedziałem z całą rodziną w piwnicy, oprócz ojca, który poszedł na wojnę.

W piwnicach siedzieliśmy po całych nocach lub dniach. Gdy się wyczerpały zapasy żywnościowe, ja z kolegami starszymi od siebie zmuszeni byliśmy brać żywność z rozbitych sklepów.

Janusz Tarnowski (6 klasa) z Polski

Data i
wydarzenie

Polska Styczeń 1945
Wyzwolenie Warszawy

Świadek

Henryk Chmielewski
(7 stycznia 1923 – 22 stycznia 2021)
Znany jako „Papcio Chmiel”, był polskim
dziennikarzem i autorem komiksów.
W czasie wojny służył w Armii Krajowej i brał
udział w powstaniu warszawskim. Po wojnie
zaczął pracować jako ilustrator, publikował
też komiksy.

Napotykam barykadę z płyt chodnikowych. Przechodzę ją, by dostać się na Rynek. Na Nowomiejskiej przed domem pod nr 11 leży figura Chrystusa, która wypadła z wnęki w ścianie domu (...).

Czołgam się po ruinach mojego mieszkania. Rozpoznaję wypalone okno i resztki pieca kaflowego. Nad głową niebo. Mam łzy w oczach. Gdzie moje biurko do odrabiania lekcji, gdzie książki? Gdzie jest pudełko z białymi myszami? Zaglądam do mieszkania. Rozpoznaję szkielet wypalonego wózka mojej siostrzenicy. Talerze w kwiaty – rozbite; garnki...

Tyle zostało z całego mieszkania.

Do ściany przyczepiam kartkę: Chmielewscy żyją, ich adres to ...

Fragment wspomnień Henryka Chmielewskiego (1923-2021) z Polski

Data i
wydarzenie

Rosja 22 czerwca 1941
Najazd wojsk niemieckich na Związek
Radziecki – początek wojny niemiecko-
radzieckiej lub „Wielkiej Wojny Ojczyźnianej”

Świadek

Jewgienia Wadimowna Szawrowa
(1928 – 1991)
Świadek blokady Leningradu. W czasie pisania
pamiętnika była uczennicą w Leningradzie.

Jest bezchmurny, cichy, mglisty poranek. Czekamy na gości, których chcemy zabrać na długi spacer do lasu, gdzie wcześniej nie byli. Gospodarz mówi, że jesienią jest tam mnóstwo grzybów. Gdybyż tylko wakacje były jesienią! Jutro napiszę o naszym spacerze. Śpieszę się, niedługo musimy wyjść po nich na dworzec (...). Jednak nie przyjechali, a w radiu usłyszeliśmy straszne wieści – najechali nas Niemcy.

Jewgienia Wadimowna Szawrowa (1928 – 1991), Rosja

Data i
wydarzenie

Rosja 9 maja 1945
Dzień zwycięstwa

Świadek

Jewgienia Wadimowna Szawrowa
(1928-1991)
Świadek blokady Leningradu. W czasie pisania
pamiętnika była uczennicą w Leningradzie.

9 maja. Dziś nie mamy lekcji. Przyszliśmy do szkoły, skąd w sposób zorganizowany poszliśmy do wydziału edukacji na Newskim, skąd zaczął się pochód. Wszyscy się pozdrawiali, przyjaciele i nieznajomi. Antonina Iwanowna, nasza dyrektorka, cały czas płakała (jej mąż poległ), ale trzymała się dobrze. Nasza szkoła jest w dobrych rękach. Wieczorem ludzie radowali się na Placu Pałacowym. Na scenie u stóp Kolumny Aleksandrowskiej ponownie wystąpili tancerze – nieodłączny element wszystkich ważniejszych wydarzeń w życiu naszego miasta. Mimo że było mnóstwo ludzi, na placu panował doskonały porządek. Wróciliśmy późno – długo chodziliśmy po pustych ulicach – oni jednak pewnie nie spoczęli przed rankiem.

Jewgienia Wadimowna Szawrowa (1928 – 1991), Rosja

